

Dossier gsm-masten en gezondheid: bij de volgende toon is het

Tien jaar geleden liep nog ongeveer niemand met een mobieltje rond, nu is een leven zonder gsm voor de meesten onder ons ondenkbaar. We tateren, fluisteren of roepen tegen het ding dat het een aard heeft, en wie er nog geen foto's mee kan maken of zijn e-mail mee kan opvragen, is hopeloos out. De gsm-operatoren kunnen hun zendmasten niet snel genoeg neerpoten: als paddestoelen rijzen ze uit de grond - en uit de daken. O ja: af en toe hoor je iets over de kwalijke straling van de gsm-masten en van de mobieltjes zelf. Maar echt onveilig? Kom nou! Dan zou de overheid die dingen toch allang weer van de markt hebben gehaald? Of niet?

Humo wilde er het fijne van weten.

Gsm-antennes en gsm-telefoons geven *gepulste elektromagnetische straling* af: microgolven die, volgens onafhankelijke wetenschappers over heel de wereld, diverse gezondheidsproblemen veroorzaken, van hoofdpijn, duizeligheid en lichte misselijkheid tot ernstige ziekten als leukemie. Een steeds breder wordende beweging van artsen en onderzoekers uit diverse landen waarschuwt tegen dat 'microgolven-syndroom' en roept het Europees Parlement op de ongebreidelde ontwikkeling van de gsm-technologie te stoppen. 'Wij zien de laatste jaren te veel chronisch zieke mensen in de buurt van gsm-masten,' zegt Cornelia Waldmann, een Duitse arts die zeer actief is binnen de Europese artsenbeweging. 'Er zijn echte clusters van ziekten in die buurten. Het verband met de straling is voor ons duidelijk. We kunnen

en crèches... Terwijl steeds meer onderzoekers menen dat die masten minstens 400 à 500 meter verwijderd moeten blijven van plaatsen waar mensen verblijven.»

Kwetsbare schedeltjes

De anti-gsm-beweging heeft haar wortels in Duitsland. Duitse medici hebben hun bezorgdheid vervat in het *Freiburger Appell*, het *Bamberger Appell*, het *Lichtenfelser Appell*, het *Hofer Appell*, het *Bayreuther Appell* en andere oproepen uit kleinere steden. Onder het *Freiburger Appell* alleen al staan meer dan duizend handtekeningen van artsen en vorsers. In januari 2005 ondertekenden Finse artsen het *Appel van Helsinki*, en in september 2005 werd het Zwitserse *Freienbacher Appell* openbaar gemaakt.

Als we al die appels doorne-
men, wordt één ding snel duidel-

IK GA OPHANGEN MOEDER,
M'N BUIS VAN EUSTACHIUS
WORDT ZICHTBAAR.

'We zullen de gevaren pas inzien al

zelfs al spreken van een noodtoestand.'

'Regeringen verzwijgen cruciale informatie, ook hier bij ons,' aldus industrieel ingenieur Jean Delcoigne van *Teslabel*, een Brusselsse vzw die zich verzet tegen de lakse stralingsnormen en de wildgroei van masten in ons land.

JEAN DELCOIGNE « De regering lijkt alleen de belangen van de industrie te verdedigen. De volksgezondheid wordt genegeerd. Masten mogen overal worden neergepoot: in dichtbevolkte buurten, op de daken van scholen

lijkt: de blitse gsm-antennes hebben een duistere kant. De straling die ze uitsturen is geruisloos, geurloos en kleurloos, maar ze is objectief meetbaar én biologisch actief. Het lichaam absorbeert de onnatuurlijke straling, die diep kan doordringen in de cellen. Net zoals gsm-toestellen ziekenhuis-elektronica kunnen ontregelen, kan de straling van gsm-antennes het lichaam uit evenwicht brengen. De hersenactiviteit kan worden verstoord (meetbaar met een elektro-encefalogram), het hormoonstelsel in de war ge-

stuurd, het zenuwstelsel aangetaast, het bloedbeeld in ongunstige zin gewijzigd, de immuniteit verzwakt en er kunnen cardiovasculaire problemen ontstaan.

Honderden studies, in vitro (op levende cellen) en op proefdieren (onder meer op embryo's van kippen, die de straling niet overleefden), geruggenstund door experimenteel en epidemiologisch onderzoek, tonen de link tussen de straling en de gezondheidsproblemen aan. En die link is er al bij stralingswaarden ver onder de niveaus die de overheid als veilig

beschouwt.

De schade komt niet plots uit de lucht vallen, maar doet langzaam en sluipend z'n werk. 'Het lichaam stuurt signalen uit als het gaat lijden onder de straling van de gsm-masten,' zegt biofysicus dr. Ulrich Warnke van de Saarland-universiteit in Saarbrücken. **ULRICH WARNKE** « Die signalen zijn hoofdpijn of duizeligheid, vermoeidheid, slaapstoornissen, een gevoel van onbehagen, vage pijnen of pijn in de borststreek, hartritme stoornissen, bloeddruk-schommelingen, oorsuizingen,

vijf voor twaalf

huidproblemen en depressies.»

Soms vertonen mensen één van de symptomen, soms verschillende tegelijk. Niet iedereen reageert op dezelfde manier, maar als je lichaam toch al verzwakt is - belast door toxische stoffen zoals pesticiden, of door stress - heb je minder weerstand. Kinderen zijn extra gevoelig, omdat hun hersenen, hun immuunsysteem, hun hele organisme nog in volle ontwikkeling is. Hun schedel en huid zijn ook dunner - bijkomende factoren die hen kwetsbaarder maken. Studies op dieren suggereren dat de straling agressief gedrag en leer- en denkmoeilijkheden bij kinderen veroorzaakt. Verstoringen van de cognitieve functies werden in 2001 al vermeld in een rapport van de Franse overheid.

Uit het *Freiburger Appell*: 'Wij stellen de laatste jaren een toename vast van zware chronische aandoeningen, onder meer leer- en gedragsstoornissen bij kinderen, reuma-achtige pijnen, hart-ritmestoornissen, hartinfarcten en lichte beroertes bij steeds jongere mensen, epilepsie en kanker. We merken dat veel problemen zijn begonnen na de installatie van een gsm-mast in de buurt of na de aanschaf van een DECT in eigen huis of bij de burens (*de straling van zo'n digitale looptelefoon gaat dwars door de muren; zie ook het kaderstuk, red.*). Wat wij in onze praktijk ervaren is allesbehalve hypothetisch. Het is reëel. Onze inspanningen om de patiënten te helpen met therapieën zijn

varen. We willen ook geen zoethoudertjes meer in de zin van 'er is meer onderzoek nodig'. Wij weten dat de studies die de schadelijkheid relativeren, geïnspireerd worden door de industrie en dat studies die de schadelijkheid aantonen, worden genegeerd.'

Een stralende toekomst

Acht huisartsen uit het Duitse Bamberg hebben stralingsmeters aangeschaft en gaan nu zelf in de huizen van patiënten de straling meten.

DR. CORNELIA WALDMANN « In elk huis rond gsm-masten zien wij mensen met gezondheidsproblemen. Soms hebben alle gezinsleden klachten. Keer op keer ligt de straling die wij meten ver beneden de waarden die door de overheid als veilig worden beschouwd.»

Rondvraag leert dat het gros van de Belgische artsen de problematiek niet kent, of onderschat. Veel stralings symptomen lijken op die van stress, en de meeste dokters gaan er dan ook van uit dat het probleem psychosomatisch is. Dat het 'tussen de oren zit'.

Maar Duitse studies halen dat compleet onderuit. Er is onderzocht hoe koeien reageren als ze in de stal of in de weide blootstaan aan de straling van gsm-antennes, en de resultaten liegen er niet om. De dieren werden mager, vertoonden ziekelijk gedrag, gaven minder melk en kregen doodgeboren kalfjes. Toen ze

sche velden' omdat, volgens een interne bron, de gevolgen ervan onmogelijk in te schatten zijn.

Verminderd libido

En het blijft verontrustende onderzoeksresultaten regenen. Professor Roger Santini, biochemicus aan het *Institut National des Sciences Appliquées* in het Franse Villeurbanne, stelde in 2002 vast (in een studie waaraan ook de Belgische biofysicus Jean-Marie Danze heeft meegewerkt) dat mensen die binnen 200 meter van gsm-antennes wonen, vaker last hadden van duizeligheid, hartritmestoornissen, geheugen- en concentratiestoornissen, depressies en verminderd libido, en dat de symptomen erger werden naarmate de afstand tot de antennes korter is. De resultaten van Santini's onderzoek zijn in 2003 gepubliceerd in het vakblad *Electromagnetic Biology and Medicine*.

Experimenteel onderzoek in 2005 door het departement Gezondheid van de Oostenrijkse deelstaat Salzburg toonde soortgelijke symptomen aan bij mannen en vrouwen die amper een week (!) in een gebouw verbleven op 80 meter afstand en in de hoofdstraat van een gsm-mast.

Neurochirurg Leif Salford van de universiteit van het Zweedse Lund heeft al bij minieme stralingswaarden openingen vastgesteld in de zogenaamde bloedhersenbarrière van proefratjes. Zijn onderzoek sloeg op gsm's, maar hij extrapoleert de resultaten ook naar gsm-masten. In een inter-

stoffen. Het verontrustende is dat microgolven openingen in die barrière kunnen doen ontstaan, waardoor vreemde en potentieel gevaarlijke stoffen de hersenen kunnen binnendringen. Dat zou op termijn kunnen leiden tot multiple sclerose, de ziekte van Parkinson en vroegtijdige dementie.'

Het onderzoek van Salford is in 2003 gepubliceerd in het vakblad *Environmental Health Perspectives*. De Europese Commissie kent naar verluidt de resultaten, maar negeert ze.

'Aangenaam voor de stadskas'

En er is nog alarmerend nieuws. Experimenten op muizen en cellculturen hebben aangetoond dat de straling het natuurlijke herstelmechanisme van ons DNA afremt. DNA-schade kan leiden tot kanker.

Rechtbanken overal in Europa geven, na klachten van bezorgde en boze buurtbewoners, het bevel om de hijskraan te laten komen en masten af te breken. In Spanje moest daar eerst een drama voor gebeuren. In 2001 kregen in een lagere school in Valladolid vier kinderen kanker - drie leukemie en eentje de ziekte van Hodgkin - ongeveer achttien maanden nadat op een gebouw op vijftig meter daarvandaan verscheidene gsm-antennes waren geïnstalleerd. Vier gevallen in een school van 450 leerlingen, in zo korte tijd, dat is veel meer dan het landelijke gemiddelde. Intussen zijn er in die school nog meer

s het voor veel mensen al te laat is'

nutteloos. De metingen in de huizen van deze patiënten laten steevast onnatuurlijk hoge stralingswaarden zien en voor ons is het verband duidelijk. We zien zo dikwijls dat mensen die allang ziek zijn, zich in relatief korte tijd beter gaan voelen en zelfs helemaal genezen als ze bijvoorbeeld verhuizen, weg uit de buurt van gsm-masten of nadat ze hun DECT hebben weggedaan. (...) Wij laten ons niet meer sussen - zoals de politiek graag zou willen - door studies die de gevaren minimaliseren, en die wij als onrealistisch er-

werden weggehaald uit het stralingsveld, knapten ze op en kwam de melkproductie na een tijd weer normaal op gang. Telkens als ze werden teruggebracht, begonnen de problemen opnieuw.

In tegenstelling tot het Belgische artsenkorps volgen de verzekeringsmaatschappijen de evoluties in het internationale wetenschappelijke onderzoek blijkbaar wel op de voet. Sinds een paar jaar weigeren ze nog risico's te dekken die 'rechtstreeks of indirect het gevolg zijn van blootstelling aan elektromagneti-

view met de BBC-radio zei hij dat de hersenstructuur van ratjes vergelijkbaar is met die van mensen en dat hij vreest dat de effecten die bij de dieren worden gezien, zich ook bij mensen kunnen voordoen. 'We kunnen niet uitsluiten dat gedurende enkele decennia dagelijks bellen met een mobieltje op latere leeftijd negatieve effecten heeft.' Wat voor effecten dat kunnen zijn, legt zijn collega-neuropatholoog Arne Brun uit: 'In normale omstandigheden beschermt de bloedhersenbarrière het brein tegen toxische

slachtoffertjes, en zijn er al kinderen overleden. Nadat de ouders massaal op straat waren gekomen, zijn de masten op bevel van de rechter weggehaald. Naar aanleiding van deze zaak werd milieuexpert Pedro Costa Morata, professor aan de universiteit van Madrid, gehoord door de rechtbank. Hij zei dat een causaal verband moeilijk hard te maken valt, maar dat hij op basis van de bestaande studies de antennes als hoofdverdachte beschouwt.

Ook in het Noord-Franse dorpje Ruitz, waar antennes op enke-

Dossier gsm-masten en gezondheid

► le meters van een schooltje stonden, kregen twee kleine meisjes uit dezelfde klas een hersentumor. Eén van hen is al overleden.

De buitenlandse artsen en onderzoekers benadrukken keer op keer dat gsm-masten minstens 400 à 500 meter verwijderd moeten blijven van woningen, ziekenhuizen, bejaardentehuizen, scholen en kinderdagverblijven. Het moge een waarschuwing zijn voor de Antwerpse schepen van Ruimtelijke Ordening, Ludo Van Campenhout. Hij laat de masten juist bij voorkeur op scholen zetten want, zegt hij in *Gazet van Antwerpen* op 6 december 2004: 'Dat is erg aangenaam voor de stadskas.'

Zero-tolerantie

Er bestaan wettelijke stralingsnormen voor gsm-antennes, maar die schieten op onvoorstelbare wijze tekort, zegt ingenieur Delcoigne van Teslabel.

DELCOIGNE « Die normen zijn vastgelegd vanuit de veronderstelling dat het enige negatieve effect van de straling *verhitting van de lichaamsweefsels* is (zoals in een *microgolfoven*, red.). Als dat zo was, zouden de huidige normen inderdaad volstaan, maar helaas is dat niet zo. Er zijn namelijk ook 'subthermische effecten' - het microgolvensyndroom - en daar houden overheid en industrie geen rekening mee. Zij blijven volhouden dat die subthermische effecten nog onvoldoende bewezen zijn, en negeren studies die het tegendeel aantonen.»

De bestaande normen zijn gebaseerd op een grof mechanisme,

namelijk dat een lichaam moet worden gezien als een zak gevuld met water: zolang de straling het water niet te veel opwarmt, is er niets aan de hand. Maar je moet niet doorgeleerd hebben in de biochemie om te weten dat een lichaam meer is dan een zak vol water...

Teslabel wordt in zijn argumenten ondersteund door internationale specialisten. De voorzitter van de Russische Nationale Commissie voor Niet-Ioniserende Straling, professor Joeri Grigoriev, zei eind vorig jaar op een congres over mobiele communicatie in Zwitserland dat normen baseren op thermische criteria - alléén de verhitting van lichaamsweefsels, dus - volkomen fout is. Het is ook zijn overtuiging dat kinderen en jongeren onder de zestien jaar geen gsm moeten gebruiken. En hij staat beslist niet alleen. De Artsenvereniging van de stad Wenen wil een verbod op mobiel bellen onder de zestien en is een campagne gestart om de bevolking te sensibiliseren.

Er zijn zelfs aanwijzingen dat er helemaal géén veilige grens bestaat waaronder schadelijke effecten kunnen worden uitgesloten. Dat hebben twintig wetenschappers uit elf landen - verbonden aan onder meer het gerenommeerde Karolinska Instituut uit Zweden, het Amerikaanse *Environmental Protection Agency*, Lincoln University uit Nieuw-Zeeland en de universiteiten van Toronto, Wenen, Warschau en Moskou - in juni 2000 verklaard in de zogenaamde *Salzburg-resolutie*. Een

stralingsnorm van 0,6 V/m is voor hen een absoluut maximum, maar zelfs dan is er geen definitieve zekerheid dat de bevolking afdoende beschermd is. Professor Neil Cherry van Lincoln zei letterlijk: 'De enige veiligheid hier is zero-straling.' Vele onderzoekers willen dat de telecomindustrie verplicht wordt minder schadelijke technieken te ontwikkelen: 'Technieken waarvan bewezen is dat ze onschadelijk zijn voordat ze worden gelanceerd. En niet zoals nu gebeurt.'

Hoger, lager

De Belgische stralingsnormen zijn ruim, soepel en op maat van de industrie gesneden. Afhankelijk van de frequenties mag dat zijn: 20,6 V/m, 29,1 V/m en voor de nieuwe generatie UMTS-masten zelfs 30,7 V/m. Voor alle duidelijkheid: in Zwitserland is de norm gemiddeld 5 V/m, in Luxemburg 3 V/m, in de stad Parijs 2 V/m en in Toscane 0,5 V/m.

Om de hoge normen te kunnen invoeren heeft de federale regering tot twee keer toe het advies van haar eigen Hoge Gezondheidsraad opzijgeschoven. Die adviseerde voor de eerste keer in april 2001 een plafond van 3 V/m voor alle frequenties. Maar de minister-raad veegde dat voorstel van tafel. De achterban van Ecolo heeft dat toen in een perscommuniqué aan Belga aangeklaagd en Yves Leterme, destijds kamerlid, nu Vlaams minister-president, liet van zich horen: 'De blootstellingsnormen moeten lager.'

Teslabel stapte naar de Raad van

State om de normen te laten vernietigen, en aanvankelijk met succes: op 15 december 2004 schraptte de Raad het Koninklijk Besluit omdat de tekst ervan niet eerst aan de Hoge Gezondheidsraad was voorgelegd. Maar de huidige regering - minister van Volksgezondheid Rudy Demotte op kop - heeft vorig jaar precies dezelfde hoge normen opnieuw ingevoerd (KB van 10 augustus 2005) en alweer tegen het advies van de Hoge Gezondheidsraad in. Teslabel heeft nu een verzoek tot nietigverklaring ingediend. Overigens vindt Teslabel ook de norm van 3 V/m die de Hoge Gezondheidsraad adviseert nog veel te hoog.

Wat drijft de regering om zo fanatiek vast te houden aan die hoge stralingswaarden? Ingenieur Delcoigne: 'De telecomoperatoren willen dat de mensen tot in de allerdiepste kelder van een mastodont van een gebouw met hun gsm kunnen bellen...'

De regering heeft miljarden euro's geïncasseerd bij de verkoop van de licenties aan de telefoonoperatoren. Men kan zich de vraag stellen in hoeverre die grandioze deals iets te maken hebben met de goodwill die de bewindslieden aan de dag leggen voor een potentieel ziekmakende industrie.

België straalt mee op de golven van de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO): minister Demotte zegt dat hij de normen zal laten zakken als de WGO dat ook doet. Intussen gaat de regering er prat op dat de Belgische normen toch al vier keer lager liggen dan wat de WGO aanbeveelt en dat ze op die manier het *voorzorgsprincipe* toepast. Maar dat is volksbedrog, zegt ingenieur Delcoigne: 'Die cijfers betekenen niets, want de vermindering waar de regering mee zwaait, biedt geen bescherming tegen de subthermische effecten. En verwijzen naar de WGO getuigt ofwel van onkunde ofwel van slechte wil, want de WGO kijkt naar de verkeerde studies... naar die van de industrie.'

Oost west, asbest

En het wordt alleen maar zorgwekkender. Naast alles wat er nú al staat, is in ons land een heel woud van nieuwe antennes gepland. UMTS-antennes bedienen de derde generatie gsm's, en de ►

Dossier gsm-masten en gezondheid

► masten komen over het hele land. In het beste geval om de 800 meter, in het slechtste om de 500 meter in drukke gebieden.

Minister van Economie Marc Verwilghen stapt licht over de gezondheidsproblemen heen. In *Het Laatste Nieuws* van 20 juli 2005 zegt zijn woordvoerder dat 'internationale studies altijd genuanceerd voorzichtig zijn en dat het erop neerkomt dat niemand goed weet of die antennes nu helemaal onschuldig zijn of niet.'

Ons land telt maar weinig stralingsexperts die hardop durven in te gaan tegen de machtige telecomlobby. De Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO), die zich bij ons op dit vlak het monopolie van de expertise toe-eigent en op wier advies gemeentebesturen vertrouwen om masten toe te staan, wordt gesponsord door Belgacom-Proximus: door de telecom-industrie dus. De VITO verliest daardoor haar geloofwaardigheid wanneer ze de gemeenten geruststelt. Eén burgemeester zei verbaasd: 'Maar de VITO is toch een

overheidsinstelling?' - waarmee hij bedoelde dat ze onafhankelijk zou moeten zijn. Tja.

Omgekeerd zijn er wel onderzoekers - en je vindt ze evengoed bij overheidsinstanties als bij grote universiteiten - die op grond van eigen studies het stralingsgevaar minimaliseren of ontkennen. Maar ook zij hebben een geloofwaardigheidsprobleem, zegt ingenieur Delcoigne: 'Als we kijken wie hun studies financiert, wie hen oplegt welke onderzoeksmethodes ze moeten gebruiken, dan leidt de weg naar het grote geld. Naar de industrie zelf. En dan liggen de conclusies van hun werk al op voorhand vast. Ze zijn marktvriendelijk. Dit is geen wetenschap meer, dit is je reinste *spin doctoring*.'

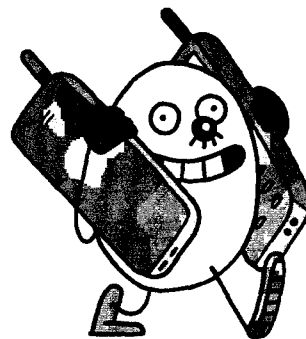
Professor Gerard Hyland, biofysicus aan de universiteit van het Britse Warwick, schreef in december 2003 in een rapport voor het Europees Parlement: 'Mocht er zoveel controverse en ongerustheid zijn over een nieuw te lanceren medicament, dan zou het vrijwel zeker nooit op de markt worden toegelaten. Maar

de telecomindustrie glipt door de mazen van het net. We zullen pas inzien dat er gevaren zijn als het voor veel mensen al te laat is.'

Als wetenschappers rapporten uitbrengen die gênant zijn voor de industrie, slaat die terug volgens de regels van de kunst. Professor Roger Santini van het IN-SA zei daarover in het Franse parlement: 'Zodra een onderzoek kritisch is (voor de telecomindustrie, red.), doet men er alles aan om het de grond in te boren.'

Dat soort tactieken is natuurlijk al eerder vertoond. Zo moesten er eerst duizenden slachtoffers vallen voordat het kanker-*verwekkende* asbest verboden werd. België, het centrum van de asbestindustrie, bleef het spul verwerken, terwijl er al een halve eeuw ernstige aanwijzingen waren dat het dodelijk was. Integere wetenschappers die al die jaren hadden gewaarschuwd, werden publiekelijk verguisd of achterbaks monddood gemaakt.

Heel wat mensen, ook in de wetenschappelijke wereld, zijn bang dat we met draadloze telefonie re-

gelrecht afstevnen op een soortgelijke ramp.

De camouflage-rage

De telecomindustrie valt misschien veel te verwijten, maar niet dat ze niet creatief is. Er worden hoe langer hoe meer *gecamoufleerde* gsm-antennes opgericht. Je moet al bijna ingenieur of detective zijn om ze te herkennen: ze worden tegen liftkokers gezet en netjes geverfd in de kleur van de steentjes om niet op te vallen. Ze zitten verstopt in gleuven van kerktorens, in namaakbomen of in

HAAL EEN GSM-MAST IN HUIS (EN GEEF DE BURE

Wetenschappers waarschuwen ook nadrukkelijk voor de straling van DECT-telefoons (*Digital Enhanced Cordless Telecommunications*), de zogenaamde *looptelefoons* die nu al in talloze huishoudens, kantoren en winkels worden gebruikt. Mensen die zo'n DECT in huis hebben, leven continu in een stralingsveld dat vergelijkbaar is met wonen op 30 meter afstand van een gsm-mast. Ze halen letterlijk een kleine gsm-mast in huis.

Het gevaar schuilt in de eerste plaats in het basistoestel dat op de binnenlijnen is aangesloten. Het *bakje*, zoals het in de volksmond wordt genoemd, straalt de klok rond microgolven uit, ook als er níet wordt gebeld: continu snelle gepulste elektromagnetische straling, als de kogelregen van een mitrailleur. En de burens krijgen er óók van, want de agressieve straling gaat dwars door muren en plafonds heen.

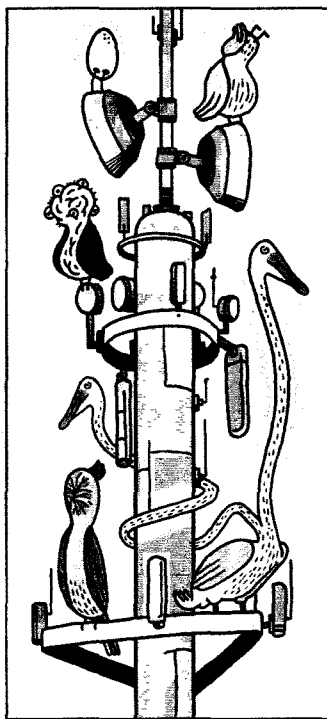
De biologische werking van de DECT-straling op het organisme

is vergelijkbaar met de straling van gsm-antennes, maar is nog intenser. Afhankelijk van de persoonlijke gevoeligheid kan zich een scala van negatieve gezondheidseffecten voordoen: duizeligheid, concentratieproblemen, slaapstoornissen, veranderingen in de bloedsamenstelling, verminderde zuurstoftoevoer en bij kinderen ook gedragsveranderingen waaronder agressie.

Dr. Lebrecht van Klitzing, biofysicus aan het *International Institute for Biophysics* in het Duitse Neuss, heeft onderzoek gedaan naar de effecten van DECT-straling op bloedstalen van kinderen. Hij zegt dat de 'rode bloedcellen niet fatsoenlijk tot ontwikkeling komen' waardoor het lichaam minder zuurstof krijgt. De fysieke gevolgen zijn onder meer lusteloosheid en/of agressief gedrag, bleke gezichten en slapeloosheid. De kinderen knapten op nadat de ouders de DECT hadden weggedaan.

Kinderarts Jan Gerhard is erg

alert voor symptomen die het gevolg kunnen zijn van DECT-

straling. 'Het is beangstigend,' schreef hij onlangs in een brief aan de voorzitter van de Duitse Vereniging van Kinderartsen, 'te moeten constateren dat slaapstoornissen bij baby's beginnen zodra er in huis een DECT-telefoon in gebruik is genomen. Als de ouders dat toestel wegdoen, krijgen de baby's na drie tot zes weken hun normale slaapritme terug.' Dokter Gerhard zag kleintjes met hartritme-*stoornissen*, en twee kinderen uit zijn praktijk kregen plots epilepsieaanvallen. Nadat de DECT uit huis was gehaald, verdwenen de aanvallen volledig.

Dokter Gerhard heeft een brief opgesteld die hij alle ouders meegeeft: 'De DECT straalt een sterk pulserend elektromagnetisch veld uit dat met gemak door dikke muren gaat, voortdurend, dag en nacht. De straling is meetbaar en veroorzaakt ook langdurige EEG-veranderingen, d.w.z. storingen in de informatieoverdracht tussen de hersencellen. De

reclameborden van fastfoodrestaurants, zoals die van McDonald's. Ze worden nu ook al weggemoffeld in valse schoorstenen.

De esthetische voordelen van die camouflage vallen niet te ontkennen, maar het wordt wel bijzonder moeilijk om de antennes als zodanig te identificeren. Wie wil weten waar in zijn stad of gemeente gsm-masten staan opgesteld, zou die informatie normaal moeten kunnen vinden op de website van het *Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie* (BIPT). Maar de lijst die het BIPT daar vrijgeeft, is verre van volledig.

Het microgolvensyndroom is al bekend sinds de Koude Oorlog. Van '53 tot '76 hebben de Sovjets de Amerikaanse ambassade in Moskou in het geheim met microgolven bestraald, met de bedoeling het personeel ziek te maken. En hun experimenten waren nogal 'succesvol': twee ambassadeurs na mekaar overleden aan kanker, een derde werd zwaar ziek, en andere personeelsleden kregen last van onverklaarbare symptomen

waaronder depressies. Volgens professor Santini is de ambassade onafgebroken bestraald met golven van 1,9 tot 3 V/m. De website van het BIPT leert dat rond veel gsm-masten in België stralingen worden gemeten die boven de 3 V/m liggen, met pieken tot 25,78 V/m. We leven in een bestraald land, en kennelijk in een bijzonder ongezond land.

We bellen nog!

Moeten we dan afstand doen van onze dierbare gsm's? Dat nu niet meteen, zegt Jean Delcoigne van Teslabel: 'Ik ben niet tegen de vooruitgang, integendeel: ik heb zelf jaren in de IT-sector gewerkt, en mobieltjes zijn technische hoogstandjes. Maar we moeten weg van de gepulste straling, want net die pulsen zijn zo gevaarlijk. De industrie moet gsm's zien te ontwikkelen die ons niet langer blootstellen aan de subthermische effecten van de zendstraling.'

En misschien hoeft dat niet eens meer een verre droom te zijn. In Duitsland heeft fysicus Stefan Spaarmann een concept ontwikkeld dat hij SMTS noemt: Smogless Mobile Telephone System. Het is een milieuvriendelijk en gezond alternatief, én we kunnen mobiel blijven bellen. Alleen heeft hij de medewerking van de telecomindustrie nodig om zijn concept operationeel te maken. En het is zeer de vraag of die, zonder druk van de overheid, bereid is na alle gedane investeringen zomaar op een ander systeem over te schakelen.

Peter Cremers en Chris Vermeire
(Illustraties Jeroom)

N OOK IETS

oorzaak van de slaapstoornissen, duizeligheid, hoofdpijn, depressieve stemmingen, leer- en gedragsstoornissen is waarschijnlijk een storing in de fijne lichaamseigen elektromagnetische functies van de hersenen, het neurovegetatieve zenuwstelsel en het hart. Al de symptomen verdwijnen in relatief korte tijd nadat de DECT uit huis is gehaald. Dat hebben wij gezien en geobserveerd. Geen DECT in huis halen vind ik een belangrijke preventieve maatregel om de gezondheid te beschermen.'

Wat dr. Gerhard zegt over de DECT-telefoons, geldt volgens verscheidene experts die we hebben gesproken ook voor de *babyfoons* die met het DECT-systeem werken en waarrond pakkende, emotionele reclame wordt gevoerd, in de stijl van 'Slaap kindje, slaap'. Word wakker, mama Freya Van den Bosche, minister van Consumentenzaken.

(cv/pc)

THE WILD SITE

GAAT U UW GSM-GEBRUIK AANPASSEN?

U weet inmiddels alles over de gepulste elektromagnetische straling die gsm-antennes en looptelefoons afgeven. We wilden graag telefonisch informeren of u uw mening over gsm-gebruik na lectuur van dit artikel al dan niet hebt bijgesteld, maar dat leek ons toch iets te gevaarlijk. Daarom stellen we de vraag via Humo's onvolprezen Gastenboek: gaat u uw gsm-gebruik aanpassen? Meld het in alle anonimiteit op onze Wild Site, www.humo.be. En bekijk meteen de reacties van de andere gsm-gebruikers, zodat u weet wie u voortaan nog mag bellen en wie niet.